

۶۲۸۶۸۵۱

مبانی و رویه‌های حل اختلافات گمر کی

دکتر امیر حسین نوربحش

نسیم خداخواه

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

- سرشناسه : نوربخش، امیرحسین، ۱۳۶۵ -
عنوان و نام پدیدآور : مبانی و رویه‌های حل اختلافات گمرکی / امیرحسین نوربخش، نسیم خداخواه.
مشخصات نشر : تهران: استاد شهریار، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری : ۳۸۴ ص.
شابک : ۳۵۰۰۰۰ ریال ۶-63-8823-۶۰۰-۹۷۸-۹
وضعیت فهرست‌یابی : بیا
نویسندگان : یادداشت
موضوع : کتاب‌نامه به صورت زیرنویس.
موضوع : گمرک -- ایران -- آیین‌نامه‌ها
موضوع : Customs administration -- Iran -- By-laws
موضوع : بازرسی گمرک -- ایران
موضوع : Customs inspection -- Iran
موضوع : گمرک -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع : Customs administration -- Law and legislation -- Iran
شناسه افزوده : خداخواه، نسیم، ۱۳۵۷ -
رده‌بندی کنگره : ۱۳۹۶ ن ۲/۶/۳۹ HJV
رده‌بندی دیویی : ۳۵۱/۵۵۰۶۲۳
شماره کتابشناسی : ۴۸۵۸۳۰۷
ملی

مبانی و رویه های عمل اختلافات گمرکی

مؤلفین: امیرحسین نوربخش - نسیم خداخواه

ناشر: استاد شهریار

چاپ و صحافی: نسیم

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۶

قیمت: ۳۵ هزار تومان

شابک: ۶ - ۶۳ - ۸۸۲۳ - ۶۰۰ - ۹۷۸

تلفن تماس: ۰۹۱۲۲۱۷۷۱۷۶ - ۸۸۸۳۶۸۷۲

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱۳	فصل اول: کلیات، اصول و قواعد ماهوی
۲۰	مبحث اول- تاریخچه، مفاهیم حقوقی و تعاریف
۲۰	گفتار اول- پیشینه تاریخی و تئوریک قانون گذاری
۲۰	بند ۱- تاریخچه ی گمرک در جهان
۲۱	۱- سیاست انزوا
۲۲	۲- سیاست آزادی تجارت
۲۴	الف- ممنوعیت
۲۵	ب- سهمیه بندی
۲۵	بند ۲- تاریخچه گمرک در ایران
۲۵	۱- دوران باستان
۳۱	بند ۳- سیر قانون گذاری
۳۲	گفتار دوم- شناخت گمرک، نقش ها، وظایف و رویه های گمرکی
۳۲	بند ۱- شناخت گمرک
۳۲	تعریف گمرک
۳۳	۲- حقوق گمرکی
۳۳	۱- سیاست گمرکی
۳۴	۴- تعرفه گمرکی
۳۴	اول- تعرفه گمرکی نسبت به قیمت کالا
۳۴	دوم- تعرفه گمرکی نسبت به نوع جنس
۳۵	بند ۲- نقش های گمرک
۳۵	۱- نقش مالی
۳۶	بند ۳- وظایف گمرک

۳۷	۲- وظایف خاص
۳۸	بند ۲- رویه های گمرکی
۳۸	۱- ورود قطعی
۳۸	۲- ورود موقت
۳۹	۳- صدور (خروج) موقت کالا (outward processing)
۳۹	۴- کالای مرجوعی (اعاده به خارج از کشور)
۴۰	۵- ترانزیت گمرکی
۴۰	۶- ترانزیت خارجی
۴۰	۷- صادرات قطعی
۴۱	۸- کالای انتقالی
۴۱	۹- کابوتاژ (کران بری)
۴۲	مبحث دوم- جرایم، تخلفات و انحرافات گمرکی
۴۳	گفتار اول- جرایم گمرکی
۴۳	بند ۱- تعریف و مصادیق جرم قاچاق کالا
۴۴	۱- تعریف جرم قاچاق کالا
۴۵	الف- ترتیب غیر مجاز
۴۶	ب- خارج نکردن کالا و وسایل نقلیه از کشور
۴۸	ج- خارج کردن کالای تجاری از گمرک به صورت غیر قانونی
۴۸	د- تعویض یا برداشتن کالا
۴۹	ه- اظهار خلاف کالا با اسم دیگر
۵۰	و- وجود کالای اظهار نشده همراه کالای اظهار شده
۵۰	ز- صادر نکردن یا وارد نکردن کالا از کشور یا به کشور دیگر
۵۱	ژ- تسلیم کالای با معافیت
۵۱	س- اظهار خلاف با حقوق و عوارض اندک تر
۵۲	ک- قاچاق صادرات
۵۳	ی- قاچاق در متن آیین نامه ی اجرایی قانون امور گمرکی
۵۴	بند ۱- تعریف اختلافات گمرکی
۵۵	بند ۲- تقسیم بندی اختلافات میان گمرک و صاحب کالا
۵۵	۱- اختلاف در طبقه بندی کالا (تعرفه بندی)
۵۵	الف- روش طبقه بندی کالا
۵۷	ب- حل اختلافات ناشی از طبقه بندی کالا

بند ۲- اختلاف در تعیین ارزش کالای ورودی	۵۸
الف- روش تعیین ارزش کالای ورودی	۵۸
ب- حل اختلافات تعیین ارزش کالای ورودی	۵۹
بند ۳- اختلاف در اضافه یا کسری دریافت	۵۹
۱- اضافه یا کسری دریافت	۵۹
۲- حل اختلاف مربوط به اضافه یا کسر دریافت	۶۰
گفتار سوم- تخلفات گمرکی	۶۱
بند ۱- تعریف تخلفات گمرکی	۶۱
بند ۲- مابیت حقوقی تخلفات گمرکی	۶۱
بند ۳- بررسی نفاذات های نرم قاچاق و تخلفات گمرکی	۶۳
۱- از لحاظ ماهوی	۶۳
۲- از باب مراجع رسیدگی	۶۳
۳- از نظر اندازه و نوع مجازات	۶۳
۴- از جهت شروع به جرم	۶۳
۵- مصادیق تخلفات گمرکی	۶۴
گفتار چهارم- آسیب شناسی	۶۴
بند ۱- از منظر اصول حکم رانی شایسته	۶۴
الف- شفافیت	۶۴
ب- حاکمیت قانون	۶۵
ج- مسئولیت پذیری	۶۵
د- انعطاف پذیری	۶۶
بند ۲- از منظر نظام دادرسی فعال اداری	۶۶
بند ۳- از منظر تحلیل اقتصادی حقوق	۶۶
بند ۴- چشم انداز کلی نقایص موجود	۶۷
بند ۲- راهکارهای اصلاحی	۶۸
فصل دوم: آراء وحدت رویه هیئت عمومی	۷۱
دیوان عدالت اداری	۷۱
مبحث اول- آیین های رسیدگی در جرایم گمرکی	۷۲
گفتار اول- سازمان های شاکی	۷۲
گفتار دوم- رسیدگی اداری	۷۲
بند ۱- فوریت رسیدگی اداری	۷۳

۷۳	۲- مهلت رسیدگی نیروی انتظامی
۷۵	۳- مهلت رسیدگی اداره ی گمرک
۷۶	۴- ضبط کالا و اخذ جریمه نقدی
۷۶	۵- ضبط کالای قاچاق
۷۷	۶- اخذ جریمه نقدی
۷۸	- متهم حاضر به پرداخت جریمه باشد
۷۸	- متهم از پرداخت جریمه امتناع ورزد
۸۱	گفتار سوم- مقابله قضایی جرائم قاچاق گمرکی
۸۲	اختلافات گمرکی در نظام حقوقی کنونی
۸۲	گفتار اول- موادی از قانون پیشین امور گمرکی
۱۰۷	گفتار سوم- موادی از قانون جدید مورد بررسی
۱۷۰	رای هیأت عمومی
۱۷۳	نصل سوم: آئین نامه ها
۱۷۹	گفتار اول- آیین نامه اجرایی قانون امور گمرکی
۱۷۹	کمیسیون رسیدگی به اختلافات گمرکی
۱۷۹	بخش اول - طرز تشکیل کمیسیون و جلسات و تعداد اعضا آن
۱۸۰	بخش دوم - وظایف کمیسیون رسیدگی به اختلافات گمرکی
۱۸۱	بخش سوم - جلسات عادی و فوق العاده و خارج از نوبت و موارد تشکیل آن ماده ۳۰۷
۱۸۱	بخش چهارم - ترتیب ارجاع پرونده به کمیسیون و طرز رسیدگی و صدور رای
۱۸۶	بخش ششم - مقررات متفرقه
۱۸۷	بخش هفتم - وظایف اداره مربوط درباره رای کمیسیون پس از اعاده پرونده
۱۸۸	فصل چهارم: مصوبات هیئت وزیران
۱۸۹	آیین نامه معاملات شرکت ملی انبارهای عمومی و خدمات گمرکی ایران
۱۸۹	نصاب معاملات
۲۴۴	فصل پنجم: نظریات شورای نگهبان
۲۴۵	نظریات شورای نگهبان در مورد آیین نامه اجرایی گمرک
۲۴۷	بخش نامه های قضایی
۲۵۸	فصل دهم - مشروح مذاکرات مجلس شورای ملی و اسلامی
۲۵۸	گفتار اول- مجلس شورای ملی
۲۵۸	بند ۱- دوره ی ۱۹ جلسه ۲۴۳
۲۶۱	گفتار دوم- مجلس شورای اسلامی

دیباچه:

گمرک به عنوان شریان تجارت بین الملل و مرزبان تجاری دولت ها، نقش فراوانی در به اجرا درآوردن برنامه های عظیم اقتصادی هر دولت دارد و به عنوان یکی از منابع مهم درآمدهای دولت، جایگاه ویژه ای در ساختار اقتصادی هر کشور دارد. همچنین تدابیر دولت در زمینه ترانزیت کالاها و خدمات، حمایت از صنایع داخلی، کمک به پیشبرد صادرات کالاها، غیرنفتی، تسهیل ورود مواد اولیه و یا اجناس واسطه ای و ... بدون وجود گمرک قابل اجرا نخواهد بود. قطعا در صورت انجام اصلاحات زیربنایی در سیستم بازرگانی کشور، ساماندهی هر چه مناسب تر سازمان اداری گمرک و انجام تغییرات بهتر در مقررات و سیاست های، صادرات و واردات اجناس و خدمات، مقام و اهمیت گمرک چندین برابر خواهد شد.

به استناد اصل ۱۵۹ قانون اساسی ایران، «حاکم دادگستری مرجع عام رسیدگی به شکایات و تظلمات مردم قلمداد می شوند و در کنار این مراجع عمومی، شاهد استقرار مراجع قضایی اختصاصی با صلاحیت ذاتی رسیدگی به باره ای از مرافعات هستیم که از این دست باید به محاکم نظامی و دیوان عدالت اداری اشاره کرد.

علاوه بر مراجع پیشین، که در قانون اساسی به آنها اشاره رفته است، به علت نوع رابطه ای موسسات دولتی با اشخاص حقیقی و حقوقی حقوق خصوصی و عمومی در زمینه های مختلف، ضرورت استقرار ساز و کارهای متناسب جهت حل و فصل اختلافات میان این واحدها با اشخاص مختلف، امری اجتناب ناپذیر است. بر این اساس، مراجع شبه قضایی (دادگاه های اختصاصی اداری) که نوعاً از سازمانهای زیرمجموعه ای قوه ی مجریه محسوب می شوند و در واقع جزء ساختارهای میانی دولت هستند و صلاحیت ذاتی رسیدگی به برخی از اختلافات مردم با دولت را دارند تشکیل شده اند که از آن جمله می توان به «کمیسیون ماده صد و نود و نه شهرداری»، «هیأت

های تشخیص و حل اختلاف کارگر و کارفرما»، «کمیسیون های حل اختلافات مالیاتی» و از این دست اشاره نمود و در این میان نظام حقوقی حاکم بر «کمیسیون های رسیدگی به اختلافات گمرکی» موضوع این کتاب می باشد و قصد مطالعه آن را داریم. برقراری اصول حکم رانی مطلوب، تحلیل صحیح اقتصادی حقوق و اجرایی شدن نظم دادرسی فعال می تواند موجب بالندگی هر چه بیشتر این سپهر مهم گردد. گمرک و بازرگانی همه در حوزه ی عمومی اتفاق می افتند و قلب تپنده ی اجتماع هستند. اما متأسفانه جامعه ی حقوقی ما صرفاً به مراجع و نهادهای قضایی صرف پرداخته و رعایت اصول حقوقی را در اداره ی ادارات چندان مهم و واجب نمیداند! باری نگارنده بر این امید است که چاپ و نشر این اثر سبب تشویق حقوقدانان به شرکت و نقش آفرینی بیشتر در این عرصه گردد.

چنان که دیدیم، با امعان نظر بر گستردگی و تأثیر مسئولیت های گمرک و هم چنین اهمیت آن در جریان افزایش سود و بهر سود، مسلماً نحوه ی حل و فصل اختلافات گمرکی بسیار مهم و حیاتی خواهد بود. بررسی فرآیند حل اختلاف گمرکی که عمده تاً توسط کمیسیون رسیدگی به اختلافات انجام می گردد و در جهت ضعف و قوت این مرجع هدف نهایی این تحقیق است.

با توجه به اصرار فراوان دولت بر توسعه ی صادرات بهر استفاده از یک نظام نوین، قانونمند و عادلانه جهت حل و فصل اختلافات گمرکی ضروری است. همچنین مقایسه ی فرآیند شبه قضایی موجود در امور گمرکی با اصول دادرسی منصفانه و الزامیه ارانه ی راهکارهایی در راستای جلوگیری از اطاله ی دادرسی و ایجاد نظام رسیدگی منصفانه و شفاف، کمک شایانی به افزایش کارایی گمرک و همچنین جلب رضایت صادرکنندگان و واردکنندگان کالا و خدمات خواهد بود. بنابر این کار ما در دو بخش کلی سامان یافته است. در بخش اول به بررسی موضوعات حقوقی ماهوی حاکم بر تخلفات و اختلافات گمرکی خواهیم پرداخت چنان که به تعریف گمرک، حقوق گمرکی، تاریخچه گمرک و اختلافات گمرکی، ترانزیت گمرکی و دیگر اصطلاحات مهم

پرداخته و چشم اندازی همه جانبه از گمرک و نظام رسیدگی به اختلافات و تخلفات گمرکی در حقوق ایران ارائه میدهم. در بخش دوم هم به بررسی شکلی و آئینی موضوع همت می‌گذاریم و پس از توضیحاتی اندک درباره مراجع قضایی کیفری رسیدگی به جرایم قاچاق گمرکی، به تحلیل ساز و کار دادگاه های اداری اختصاصی گمرکی یعنی کمیسیون بدوی و تجدید نظر رسیدگی به اختلافات گمرکی پرداخته و از حیث تشریفات دادرسی و صلاحیت این مراجع را مورد مذاقه قرار خواهیم داد. همچنین در قسمت ضمیمه هم به جمع آوری کلیه قوانین، مقررات، آئین نامه ها، بخش نامه ها، آراء وحدت رویه دیوان عالی کشور، آراء شعب و آراء وحدت رویه دیوان عدالت اداری، مشروح مذاکرات مجلس شورای ملی و اسلامی، مصوبات شورای انقلاب، نظریات شورای نگهبان در رابطه با اختلافات و امور گمرکی و در نهایت نمونه هایی از آراء کمیسیون های بدوی و تجدید نظر رسیدگی به اختلافات گمرکی به همراه برگه ابلاغ (ابلاغنامه) آن ها پرداخته ام.